

De Roerdomp

Vereniging Madese NatuurVrienden

mei - juni - juli - augustus 2009

Bij de voorplaat: Egeltje in het voorjaar...

foto: Ger Luijten, 21 april 2009

Op de May noemen ze de egel een 'polderverreke' en waarom dat zo is, daar kom je pas achter als je 's-avonds in het donker de polder in gaat en langs de houthakwallen eens goed luistert naar het luidruchige gesmak en geslurp, waarmee de slakken en regenwormen naar binnen worden gewerkt. Die egels hebben echt geen goede tafelmanieren, dus vandaar onze streeknaam, te meer ook, omdat de egel knort bij gevaar!

Website: ---> www.MadeseNatuurVrienden.nl <---

Doe mee en wordt ook lid van de MNV:

- Email naar mnv@MadeseNatuurVrienden.nl of bel het secretariaat
- MNV secretariaat: Ankie Stoop - Siemons, tel. 0162 – 51 79 65

MNV karakter:

Wij zijn een vereniging voor Gezellige en Actieve natuurbeleving in de Gemeente Drimmelen en omstreken.

Doelstellingen:

- a) het leveren van een bijdrage aan natuur- en milieubescherming;
- b) de beoefening en verbreiding van de natuur- en milieustudie;
- c) het behouden en verbeteren van de natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden, de flora en fauna en het leefklimaat;
- d) met als ons werkgebied de Gemeente Drimmelen, het Nationaal Park De Biesbosch en de omliggende gemeenten van beiden.

Contributies per jaar:

Jeugdlid (tot 12 jaar) € 10,- / Volwassenen € 18,-

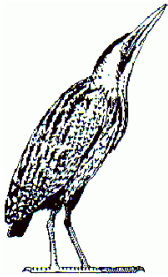
Partners € 27,- / Gezinslidmaatschap € 36,- / Donateur € 10,-

Giften en donaties zijn welkom op rekeningnummer 13 15 11 874 t.n.v. Madese Natuurvrienden te Made.

Publicatie van de Vereniging Madese NatuurVrienden onder de Creative Commons licentie BY-SA

Zie de akte op <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/nl/>

De Roerdomp

34ste jaargang, nummer 2
mei t/m augustus 2009

Voorwoord

Het MNV-nieuws is dat ons bestuurslid Ilse Nelisse-Rovers is bevallen op 21 april van een wolk van een dochter, Rosemarijn! Kijk maar naar het leuke geboortekaartje in deze Roerdomp op pag. 18.

Hartelijk gefeliciteerd, ook voor haar man Eric en zoontje Tijmen!!!

In de artikelen voor de verandering eens twee zeer uitgebreide artikelen: een egelportret, omdat 2009 door de Zoogdiervereniging VZZ is uitgeroepen tot 'Het Jaar van de Egel' en een boomportret van de wilg, omdat deze boom natuurlijk heel typerend is voor ons poldergebied en de Biesbosch.

In het zomerprogramma gaan we vooral veel naar buiten voor echte natuurbeleving in de insectenwereld, dus pak de veldgidsen maar!

- Voor liefhebbers van libellen een lezing/excursie combinatie voor het leren determineren en genieten van libellen en waterjuffers.
- In het Natuurpark de Liniehof gaan we met UV-lampen werken voor het vangen en determineren van nachtvinders.
- De natuurfotografie met de Werkgroep Multimedia leert ons beter kijken naar de kleine dingen in de grote natuur.
- Na de zomervakantie gaan we in augustus de bloeiende hei op voor de traditionele heidewandeling, waar we ook weer naar insecten zoeken!

Met NatuurVriendelijke groet,

Ger Luijten, e-mail: mnv@MadeseNatuurVrienden.nl

Inhoudsopgave

Van de voorzitter - Biodiversiteitsprojecten.....	3
Over Polderverrekes en Stekelverrekes.....	4
Programma.....	16
Geboortegeluk voor ons bestuurslid Ilse!.....	18
Biesbosch Berichten.....	19
Van de bestuurstafel.....	20
Bijzondere kreeftenvangsten in de Binnenpolder.....	23
Boomportret - de Wilg (Salix).....	27

Van de voorzitter - Biodiversiteitsprojecten

De MNV is betrokken bij drie projecten. Bij deze de stand van zaken.

De zwaluwentil

De gemeente en de omwonenden in Drimmelen bij het Fort hebben ingestemd met een locatie voor plaatsing aldaar.

Bij de Sector Techniek van het Hanze College in Oosterhout wordt door de leerlingen, leraren en MNV vrijwilligers hard gewerkt.

Er wordt flink gelast aan het dakframe en de standpaal voor de zwaluwentil, want die moet straks wel alle stormen kunnen doorstaan.

Foto's: Ad Joosen, docent Hanze College

Flotjes voor de visdiefjes en de zwarte sterns

Er is gewerkt aan het maken van de eerste grote visdiefvlotjes en er moet nog meer gebeuren, maar er zijn vrijwilligers nodig, dus bel even!

20 Gierzwaluwneststenen worden ingebouwd in De Beukenhof!

De MNV heeft een prachtige reactie gekregen van dhr Ad Caron van de Woningstichting Volksbelang op ons verzoek voor het plaatsen van neststenen in De Beukenhof, hun nieuwbouwproject op de hoek Meidoornlaan/Adelstraat. De architect heeft een mooie inbouwlocatie ingetekend en aannemer Welling Bouw uit Breda betaalt en plaatst de neststenen. Een geweldig positief gebaar van alle 3 de partijen!

Arjen Stoop

Over Polderverrekes en Stekelverrekes...

2009, het Jaar van de Egel

De Zoogdiervereniging VZZ heeft 2009 uitgeroepen tot het Jaar van de Egel, met meer informatie op de speciale website www.jaarvandeegel.nl

Op 18, 19 en 20 september wordt het eerste Nederlandse Egelweekend georganiseerd met als doel de grootste egeltelling ooit te houden door medewerking van het publiek.

Het egelportret

Namen: Egel (*Erinaceus europaeus*), Polderverreke of Stekelverreke (dit zijn de Mayse streeknamen voor de egel: het poldervarken of stekelvarken), Hedgehog (UK; haagvarken), Igel (D; Egel), Hérisson (F)

Lengte: zo'n 18 tot 30 cm, dus zeg maar 25 cm gemiddeld, met een beetje lachwekkend kort en dun 'varkensstaartje' tot 5 cm!

Gewicht: zo'n 600 tot 1.200 gram, dus zeg maar een kilo gemiddeld.

Kleur: licht bruine stekels en witbruine haren; met een spitse zwarte snuitpunt met dito snuffelneus.

Kijk maar eens goed van dichtbij of met een verrekijker naar de stekels en haren, want die kunnen heel variabel zijn in kleur met bijna witgele, donkergele, amber/oranje en donkerbruin/zwarte stukken en strepen.

Gek gedrag

Spugen: egels zijn nachtdieren en hebben daardoor slechte ogen, maar hun reuk is scherp! Voor het ruiken hebben egels letterlijk een 6^e zintuig: het (reuk)orgaan van Jacobson, dat ligt tussen het gehemelte en de neusholte. Dit orgaan komt ook bij slangen en hagedissen voor.

Bij een nieuwe geur knaagt de egel er wat van en dan komt er een flinke hoeveelheid speeksel vrij, die na de analyse van de geur door de egel wordt uitgespuugd en op zijn rug wordt gesmeerd om het orgaan weer schoon te maken.

Onbekend gedrag: egels smeren zich soms ook in met stinkend aas, maar van dit 'reukgedrag' is onbekend, waarom egels dat doen: als wandelend lokaas voor het vangen van kleine aaseters, als lokstof voor andere egels of als lokstof voor aasinsecten of larven daarvan tegen egelparasieten?

Wat eet een egel?

Een egel is een insecteneter (Insectivora) en dus is dit zoogdier verwant aan de mol en de spitsmuis, maar het menu is bijna dat van een alleseter en je ziet dat ook terug in de licht geknobbeld kieuzen.

Naast insecten houdt de egel van allerlei wormen die hij uitgraaft met zijn spitse snuit of slakken of aas dat hij vindt, want egels kunnen dus heel goed ruiken.

Als egels de kans krijgen eten ze ook muizen en kikkers. Ze zijn verzot op eieren van groundbroeders (de kuikens eten ze ook wel) of van wat er zo aan (hout)duiveneieren uit een nest waait.

Ook van wat vegetarisch eten zijn egels niet vies, zoals wortels die ze uitgraven en paddestoelen. In de nazomer en herfst eten ze flink wat bessen en (val)fruit.

Foto: Ger Luijten

Wanneer eet een egel?

De egel is een echt schemerdier en wordt meestal pas actief tegen en na het ondergaan van de zon, waarbij ze zeer luidruchtig kunnen zijn tijdens het voedselzoeken, maar vooral tijdens het eten en drinken, dat absoluut zonder tafelmanieren en met een hoop gesmak en geslurp verloopt. Per nacht verorbert een egel zo'n 70 gram aan eten.

- Zet maar eens een bakje water buiten, bijvoorbeeld onder het slaapkamerraam, zodat je soms zelfs wakker wordt van de slobberende egel die het bakje helemaal leeg lurkt.
- LET OP: geen koemelk, want egels zijn lactose intolerant en kunnen daardoor doodgaan aan diarree!

Toch zie je egels ook regelmatig overdag of in de loop van de ochtend om wat op te drogen in de zon en zeker ook in het vroege voorjaar, maar de voedseljacht is toch voor 's-nachts.

Over egelbiologie en egelstatistieken

Hoe zit het met de winterslaap? Egels houden een echte winterslaap van ongeveer november tot maart (en soms nog langer tot begin mei) in een hol dat ze helemaal bedekken met droge bladeren.

De lichaamstemperatuur zakt van 35°C naar slechts 5°C, de hartslag gaat naar slechts 9 slagen per minuut en de ademhaling naar slechts 3 slagen per minuut. Egels verliezen in de winterslaap bijna 30% gewicht; dat is pas afslanken!

Na de winterslaap ligt de paartijd ergens in maart tot juni en na een draagtijd van 5 tot 7 weken is de werptijd ergens van mei tot augustus, waarbij 3 tot 7 blinde en naakte jonkies worden geboren, die na 14 dagen hun oogjes voor het eerst openen. In een goed jaar kan een egelpaartje wel 2 worpen met jongen grootbrengen.

Na 4 weken gaan ze met de moeder al uit het nest en na 6 weken is de jonge egel zelfstandig op pad, maar pas na een jaar zijn de jonge egels geslachtsrijp. Een egel kan wel 3 tot 5 jaar oud worden met een zeldzame uitzondering tot 10 jaar oud!

Een egel krijgt een paar uur na de geboorte al witte ministekeltjes die, tot ze 6 weken later volgroeid zijn, steeds worden vervangen en vermeerderd tot zo'n 2.000 stuks. Bij de volwassen egel van een jaar is het aantal toegenomen tot wel 7.000 tot 8.000 stekels van zo'n 2 tot 3 cm lang. De stekels vallen dan na het eerste anderhalf jaar onregelmatig zo om het jaar of anderhalf jaar uit, net als haren: zeg 7.500 stekels vervangen in 500 dagen = 15 nieuwe stekels per dag!

Een egel is een echt solitair zoogdier dat erg trouw is aan zijn eigen leefgebied; egels zijn dus geen trekdieren, maar meer lokale zwervers. Het egelleefgebied voor het mannetje kan wel 20 tot 40 hectare groot zijn (2/10 tot 4/10 vierkante kilometer) en voor een vrouwtje de helft (1/10 tot 2/10 vierkante kilometer), dus gemiddeld overlapt het leefgebied van een mannetje dat van twee vrouwtjes.

De egelleefgebieden zijn overigens geen territoriums die ze afbakenen en verdedigen, dus er is 'vrij grensverkeer zonder paspoortcontrole' tussen de leefgebieden.

 Gebr. van Dijk Made

**klein en groot
huishoudelijk apparatuur
Audio, video en KTV**

**Marktstraat 30d
Made
0162 - 683 652**

**De donk 4
Zevenbergen
0168 - 324 239**

**VOOR
AANLEG EN ONDERHOUD
VAN UW TUIN**

**HOVENIERSBEDRIJF
„STUYVESAND”**

Wij geven u graag advies voor al uw
tuinwerkzaamheden.
Vraag vrijblijvend inlichtingen.

I.M.M. KLAASSEN

Rozenbloemstraat 43 - Made
Tel. 0162 - 686018

Klaassenstraat 16 - Made
Tel. 0162 - 683033

tel. 0162 670092

fax. 0162 670093

arnout@jena-drukkerij.nl

Madese NatuurVrienden

Wordt ook lid !!! en email naar
mnv@MadeseNatuurVrienden.nl
of bel met 0162 – 51 79 65

De Blocmaker.

Restauratie antieke meubelen - Specialiteit: Fineer en politoer werk

Kees Broeken

Blockmakerstraat 35, 4921 SN Made

tel: 0162 - 68 39 88

Lekker een dagje uit?

In ons nationaal park
De Biesbosch

Varen door de smalste
kreekjes en langs de
mooiste plekjes.

Rondvaartbedrijf Zilvermeeuw b.v.

www.zilvermeeuw.nl

Biesboschweg 2, 4924 BB Drimmelen, tel. 0162 – 68 26 09

UW EXCLUSIEVE

DIJKINETTE

Marktstraat 23 - 4921 BE Made

Tel. (0162) 68 32 53 - Fax (0162) 67 00 04

Alle kledingstukken worden bij ons gereinigd en/of
gewassen met verstevigen, persen en/of strijken.
Indien gewenst zelfde dag klaar,
ook op vrijdag of zaterdag.

Genummerde ganzen melden: neem een gratis account op

www.goosetrack.nl

Info over kleurringen en gezenderde ganzen: www.geese.org

Moet je oppassen voor een egel?

Niet echt; het is vaak wel een luizenbal of ze hebben wat teken, dus als je er af blijft is er niks aan de hand.

Een egel bijt slechts zelden, maar dan heb je het er altijd wel zelf naar gemaakt, dus niet uit de hand voeren, niet aaien en niet vastpakken! Als je een egel toch onverhoopt eens moet vastpakken, gebruik dan geheel leren tuinhandschoenen of een dikke handdoek tegen beten.

Zolang je hem niet voert, aait of vastpakt doet de egel ook niks, hij gaat eerder stil op zijn buik of zij liggen in de hoop dat je weggaat of als hij zich echt bedreigt voelt door een kat, vos, bunzing of das dan rolt hij zich met zijn sterke kringspier snel op als een bal en wel met al zijn stekels opgezet en zijn poten ingetrokken.

Egels zijn van nature helemaal niet schuw en ook niet aggressief, want ze hebben geen echte natuurlijke vijanden, dus je kunt er gewoon naast gaan zitten en doe je dat op 5 meter afstand, dan zie je de egel al na 5 minuten voor je voeten weer doorgaan met scharrelen en snuffelen.

Waar je wel voor mag oppassen, is dat je met de auto geen egel dood rijdt, want deze heel langzaam lopende nachtdieren kennen veel (stads)mensen alleen in de platgereden vorm.

Zijn egels schadelijk?

Nee, want ze ruimen aardig wat insecten en muizen op en zijn dus erg nuttige beestjes in de natuur en voor de boeren.

Als ze al schade veroorzaken dan komt dat door het gewroet naar wormen en wortels in een veel te net tuintje, waardoor ze wel eens wat plantjes loswoelen.

Van nature zoeken ze toch de wat ruigere natuurtuinen op, omdat daar veel meer te halen valt en daar kan wat gewroet en gekrab in het zand geen kwaad.

In het veld vindt je de egels in de zanderige houthakwallen, hagen en bosrandjes waar ze tussen struiken scharrelen. Soms in natte weides.

Vroeger vraten ze in een dorp of stad nog wel eens een vuilniszak open, omdat ze vlees of vruchten roken, maar door de komst van vuilcontainers is die overlast helemaal verleden tijd.

De egel en de bescherming in de wet

Door zijn nut in de natuur is de egel al vanaf 1880 beschermd in de Nuttige Dierenwet! Na de herziening daarvan in 1917 kwam de 'Mollen-, Egels- en Kikvorschenwet' tot 1963.

Pas na de aanname van de Natuurbeschermingswet in 1967 werd de stille bescherming van zoogdieren en dus van de egel weer goed geregeld in het Besluit Beschermde Inheemse Diersoorten van 1973 en vanaf 2002 in de huidige Flora- en Faunawet.

- Zie ook het volgende mooie wetsoverzicht:
www.marijkedrees.nl/doc/zoogdierbescherming.doc

Egelsporen

- De kleine pootjes met 5 tenen in een mooie handvormige waaier zijn in het losse zand van de moestuin en net na regen in het natte zand makkelijk te herkennen aan de volledige pootafdruk (de egel is een echte zoolganger) van ongeveer een duim groot en zo'n 10 cm uit elkaar.

Tekeningen pootafdrukken en egelkeutel: www.egelopvang.nl

- De typische langwerpige uitwerpselen van 3 tot 5 cm lang en 1 cm in doorsnede met een puntje eraan vallen ook op. In de keutels zie je namelijk vaak het seizoensmenu terug, zoals de zwarte stukjes van de chitinepanters van keverschilden (lente), haarresten van vogels en muizen (zomer) of besseurresten (herfst).
- Ook krabben en wroeten ze kleine kuiltjes die je dan op diverse plaatsen bij elkaar vindt.
- Eieren met onregelmatige gaten erin geknauwd om ze leeg te slurpen zijn ook meestal egelwerk, want kraaien hakken eieren helemaal kapot en marters bijten ze helemaal stuk.

Geschikt bloemwerk
voor elke gelegenheid

Wij maken het voor u!

- bloemen
- planten
- woondecoratie
- rouw- en bruidswerk
- versieringen

bloemisterij

Kielestein

Nieuwstraat 19 - Made
Tel (0162) 68 25 62

*HET ADRES VOOR
UW VERBOUWING
OF NIEUWBOUW*

aannemers - timmerbedrijf

Nieuwstraat 24; 4921 CX Made
Telefoon 0162-682535 - Fax 0162-686910

Van Mierlo Mode Made

Valkenbergstraat 1, 4921 ZC Made
Telefoon 0162 – 68 37 82

Birding Biesbosch

Kijk eens op www.birdingbiesbosch.nl en www.biesbosch.nu

Bikefeeling

Alles voor uw fietsvakantie

www.bikefeeling.nl

Hetty Willemsen Oudenbosch 06-12586662

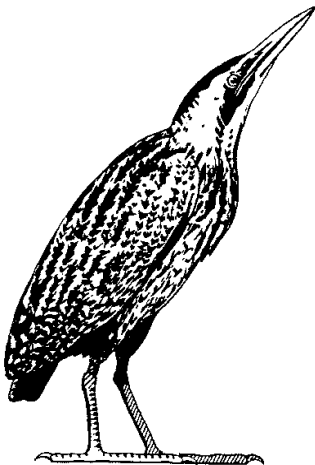
Idworx - Rohloff - Ortlieb - Tubus - MSR - Topeak enz.

www.bikefeeling.nl

Madese NatuurVrienden

Gezellige en Actieve Natuurbeleving in de Gemeente Drimmelen !!!

Natuur- en milieu-educatie voor jong en oud, excursies, lesbrieven voor scholen voor heemtuin De Liniehof enz.

Wordt ook lid !

Kijk op onze website

www.MadeseNatuurVrienden.nl

Geef je op bij het MNV secretariaat

tel. 0162 – 51 79 65

of stuur een email naar

mnv@MadeseNatuurVrienden.nl

Zeldzaam gedrag

- Zo af en toe zie je een egel een klein sukkeldrafje maken over een paar meter om een kikker of zo te proberen te pakken, maar dat kun je echt geen sprintje trekken noemen.
- Egels kunnen prima zwemmen, maar als je dat op de foto weet te krijgen dan wil iedereen die foto wel hebben voor op de websites en in de bladen, want dat zie je eigenlijk nooit.
- Egels eten ook slangen en zijn overigens ook ongevoelig voor addergif. Zo'n foto van een egel die een slang vangt zou ook een hele bijzondere zijn.

Wat kan ik in mijn tuin doen voor de egels?

- Maak een natuurtuin met ruige hoekjes voor voedsel en maak schuilplaatsen, waar ze kunnen slapen. Zorg bijvoorbeeld voor rulle grond met een compostlaag en bladafval voor veel regenwormen en kevertjes.
- Zorg dat de egels via kruip-door/sluip-door kleine paadjes hebben om in en uit je tuin te kunnen komen, want ze hebben een heel groot leefgebied en zullen dus niet altijd in je tuin zitten.
- Maak ook enkele takkenbosjes met bladeren onder struiken, waaronder de egels kunnen slapen, want vaak zijn er meerdere egels die een wat grotere natuurtuin weten te vinden en te waarderen voor een wat langer verblijf.
- Als je een egelnest met jongen vindt: AFBLIJVEN!!! en snel weer toedekken, want anders verlaat de moeder de jongen of bijt ze zelfs dood! Het is net als bij reeën.
- Koop of bouw zelf een egelhuis en zet dat in je natuurtuin! Hierin kunnen de egels slapen, de jongen groot brengen en een winterslaap houden.

Hoe kom ik aan een egelhuis?

- De tuingenieter met weinig tijd koopt gewoon een egelhuis, bijvoorbeeld Vivara heeft een kant-en-klaar egelhuis voor Euro 50,- en ook egelvoer en voerbakjes. Kijk in de webshop op: www.vivara.nl/main_category/id=8/egels.html
- De handige doe-het-zelver bouwt natuurlijk zelf een egelhuis met de bouwtekening op: www.abcoude.com/egels/woningz.htm

Waar moet ik op letten bij het plaatsen van het egelhuis?

- De egelhuizen bootsen het natuurlijke hol na en daarom moet je het egelhuis eronder flink van takjes en bladeren voorzien als isolatie- en waterdrainagelaag. Doe ook binnenin flink wat droge bladeren als nestmateriaal.
- Gooi eventueel ook een laag(je) takjes en bladeren over je egelhuis als isolatielaag en camouflage.
- Het is belangrijk om er op te letten dat de ventilatie opening van het egelhuis natuurlijk niet wordt afgedekt, zodat de langzaam ademende winterslapers wel voldoende zuurstof krijgen.
- Zet het egelhuis verdekt opgesteld in de struiken en zodanig beschut dat de ijsskoude noordoostelijke vrieswind er in de winter niet rechtstreeks tegenaan blaast of recht in de ingangstunnel of in de ventilatie opening blaast, want anders wordt het van binnen een diepvries en zouden de egels dood kunnen vriezen.
- Kies de locatie zorgvuldig, want als het echt te koud wordt ontwaken egels soms uit hun winterslaap en gaan door de sneeuw en kou op zoek naar een betere slaappleats, maar dat zoiets zeer onwenselijk is, zal iedereen wel begrijpen, omdat egels deze energieverspilling zelden overleven.
- Na de winterslaap het egelhuis even schoonmaken, want de egels maken er soms een zootje van. Eventueel een kwast groene verf erover en weer vullen met wat droge bladeren, zodat het egelhuis weer kan dienen als slaappleats of voor jongen.

Foto egelhuis: website www.vivara.nl

Meer informatie over egels

- Vaste egelstartpagina van de Zoogdiervereniging VZZ: www.zoogdiervereniging.nl/node/92
- Website voor het Jaar van de Egel: www.jaarvandeegel.nl
- Egelportret voor Jaar van de Egel: <http://www.jaarvandeegel.nl/DEEGEL/tabid/64/language/nl-NL/Default.aspx>
- Nieuwsbericht Egelweekend op 18, 19 en 20 september 2009 <http://www.jaarvandeegel.nl/EGELWEEKEND/tabid/57/language/nl-NL/Default.aspx>
- Landelijke Egelopvang (tevens opvangcentrum Zoetermeer): www.egelopvang.nl
- Mooie webpagina's in de Gemeente Abcoude over egels: www.abcoude.com/egels/
- Prachtige 100e 'jubileumfotoweblog' van Anouk Reefman over egels, met foto's van net geboren egeltjes en egelopvang: <http://www.cubra.nl/brabantslandschap/anoukreefman/anoukreefmanbelevenissen100.htm>
- De egelpagina op Wikipedia: <http://nl.wikipedia.org/wiki/Egel>

Ger Luijten

Programma

Vrijdag 19 juni

Lezing Libellen Determineren

Een kleurrijke presentatie met de dag daarna een bijbehorende veldexcursie voor libellenliefhebbers om eens kennis te maken met de wereld van deze bont gekleurde vliegende wondertjes.

De presentatie wordt verzorgd door bioloog Ger Luijten, die een hele serie mooie en soms spectaculaire libellenfoto's heeft uitgezocht.

Deze lezing is gericht op de libellenbiologie en het leren herkennen van veldkenmerken voor het determineren van libellen en waterjuffers.

Ook is er aandacht voor de natuurfotografie van libellen en de beschikbare veldgidsen en determinatietabellen.

Van 20.00 – 22.00 uur in Parkgebouw De Liniehof.

Zaterdag 20 juni

Fietsexcursie Libellen Determineren

Deze veldexcursie onder leiding van Ger Luijten begint te voet met een rondje langs de waterpartijen in het natuurpark om te zien wat daar zit aan libellen en waterjuffers.

Daarna gaan we op de fiets naar de Linies van Den Hout en naar de Binnenpolder van Terheijden om daar al wandelend diverse biotopen te bezoeken. Natuurfotografen: neem uw macrolens of telelens mee!

Vertrek om 12.00 uur vanaf Parkgebouw De Liniehof. Terug: 16.00 uur.

Zondag 5 juli

Excursie Slikpolder, Geertruidenberg

Kiekjes maken, moerasvogels spotten en kennis maken met een vergeten poldertje, waar al 10 jaar door de MNV met basisscholen aan wilgenknotten wordt gedaan voor het kleinschalig landschapsbeheer.

We lopen het nieuwe wandelpad van de gemeente Geertruidenberg, dat in het kader van het Milieuprogramma 2008 wordt ingericht.

De Werkgroep Multimedia wordt gevraagd de digitale camera's mee te nemen voor foto's voor ongeveer 10 informatiebordjes op A3-formaat voor de inrichting van het wandelpad, die we op verzoek van en in samenwerking met de gemeente Geertruidenberg gaan maken.

Van 09.30 uur – 12.00 uur. Vertrek: eigen vervoer en verzamelen bij de fam. Stoop thuis, Adriaen Aertszoonstraat 6, 4931 RZ Geertruidenberg; vandaar gaan we wandelend naar de vlakbij gelegen Slikpolder.

Zaterdag 11 juli

Nachtexcursie Nachtvlinders vangen

Met lichtvallen van UV-lampen en witte lakens gaan we onder leiding van bioloog Ernst-Jan van Haaften nachtvlinders vangen!

Overtreffen we in deze 2^e MNV Nachtvlindernacht het soortenaantal van 2008? Voor wie zich al wil voorbereiden:

- De aanbevolen veldgids is: 'Nachtvlinders: veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten' van Paul Waring en Martin Townsend, ISBN 90-5210-625-8, prijs: Euro 40,-.
Zie <http://www.vlindernet.nl/aanbevolenliteratuur.php?id=66>
- Website: www.vlindernet.nl
Klik in het bovenste menu op 'Vlinders algemeen' en dan in het linker menu op 'Nachtvlinders'. Lees hier de menukeuzes 'Microvlinders' (die vangen we veel) en 'Wat is een vlinder - en wat niet?' over het verschil tussen macro- en microvlinders.
- Website Microvlinders: www.microlepidoptera.nl
- Info Nationale Nachtvlindernacht op vrijdagavond 28 augustus:
Zie <http://www.vlinderstichting.nl/nachtvlindernacht/>

De Werkgroep Multimedia wordt gevraagd de digitale camera's met macrolenzen, flitsers en statieven mee te nemen voor nachtfotografie!

Van 21.30 tot we niet meer kunnen! Vanuit Parkgebouw De Liniehof.

Zondag 30 augustus

Ochtendexcursie De Pannenhoeft

Voor de traditionele MNV heidewandeling gaan we deze keer struinen door de heide, de weilanden en de bossen van het landgoed De Pannenhoeft tussen het Ettense en het Zunderstse.

Vertrek om 09.00 uur vanaf Parkgebouw De Liniehof.

Juni, Juli, Augustus

Fotostudie Werkgroep Multimedia

Voor informatiefolders, presentaties, lesbrieven, posters en de MNV website over de insectenmuur, insecten, planten en alles in het natuurpark heeft het bestuur een goede collectie digitale foto's nodig!

Ook een panoramafoto van de insectenmuur voor groot formaat printen! Kwaliteit: alleen perfecte foto's in scherpte, scherptediepte, belichting, compositie en onderwerp zijn bruikbaar voor de genoemde doelen!

Ga vanwege de noodzakelijke rust voor de fotografie van insecten en dieren op eigen gelegenheid met (macro)lenzen en stafief aan de slag.

Wie helpt de presentaties en folders maken? Foto's naar Ger Luijten.

Geboortegeluk voor ons bestuurslid Ise!

Biesbosch Berichten

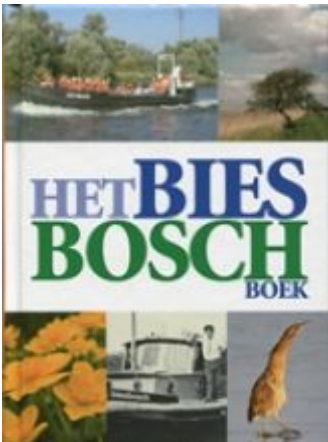
Startnotitie Zuiderklip verschenen

Begin juni heeft de MNV de startnotitie ontvangen van de Gemeente Drimmelen, waarmee het wijzigingsproces voor het bestemmingsplan Zuiderklip opnieuw in gang is gezet, na de vernietiging van het vorige voorstel door de Raad van State, waarbij tevens werd bepaald dat voor deze grootschalige ingrepen in het landschap een deugdelijke Milieu Effect Rapport (MER) nodig was ter onderbouwing.

Wij zijn hier dank verschuldigd aan Clemens de Witte voor enerzijds het geven van een duidelijke uiteenzetting over de MNV visie en voorlichting over het te lopen proces op de door de gemeente georganiseerde inspreekmogelijkheid over deze startnotitie en anderzijds voor het bewerkstelligen van het betrokken raken van de MNV als adviseur voor de gemeenteraad en politieke partijen in de gemeente in dit proces na alle juridische en politieke commotie in 2007 en 2008.

De startnotitie wordt nu door MNV bestuurslid Ilse Nelisse-Rovers en de MNV/Werkgroep Biesbosch bestudeerd voor het uitbrengen van advies binnen de daarvoor vastgestelde inspraakperiode.

Het Biesbosch Boek - Verplicht leesvoer voor Biesboschgidsen!

Van de hand van auteur Wim van Wijk is dit compacte (12,5 x 17 cm) Biesboschboekje verschenen.

In maar liefst 352 pagina's worden bijna evenzoveel onderwerpen van de Biesbosch beknopt, maar wel erg leuk, beschreven met foto's erbij.

In het hoofdstuk Natuurbeheer staat op pagina 328 de pagina van de Madese NatuurVrienden.

Het boekje is verschenen bij Waanders Uitgevers, Zwolle onder ISBN 978-90-400-8582-6 en het kost Euro 15,-.

Het boek is een goede aanvulling voor Biesboschkennis naast de Biesbosch Veldgids van de Stichting Nereus (auteurs: Jules de Jong en Peter Sommer) en daarmee verplicht leesvoer voor Biesboschgidsen!

Van de bestuurstafel

Auteursrecht in huishoudelijk reglement aangepast

De tekst van Artikel 18 Auteursrecht, lid 2 is na het besluit van de jaarvergadering als volgt geworden:

- De vrijgegeven auteursrechten zijn bepaald door publicatie onder de Creative Commons licentie Versie 3.0 BY-SA.
- Zie de akte op <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/nl/>
- Hiermee voldoen MNV publicaties ook aan de eisen voor publicatie als vrij cultureel werk; zie hiervoor de definitie en toelichtingen op <http://freedomdefined.org>

Conform de besluiten zijn ook de auteursrechtenclausule op de binnenkaf van de Roerdomp aangepast en zullen reeds gepubliceerde Roerdampen bij toekomstige plaatsing op de website alsnog de nieuwe licentievermelding krijgen. De MNV website was al correct voorzien.

Dringende oproep voor vrijwilligers!

Het bestuur heeft dringend behoefte aan de volgende ondersteuning:

1. **Programmasamenstellers:** als 2 of 3 vrijwilligers ieder voor iedere Roerdomp slechts 1 activiteit organiseren (lezing of excursie), dan ontlast dit het bestuur zeer! Soms verschijnt de Roerdomp noodgedwongen een maand te laat door gebrek aan menscapaciteit.
2. **Klussers:** vrijwilligers met 2 rechter handen voor de bouw van nestvlotjes, het uitleggen/binnehalen en onderhoud hiervan, voor het maken, uitleggen/inhalen van golfplaten voor reptielenonderzoek enz. We hebben meer activiteiten liggen dan de vrijwilligersgroep in het Natuurpark aan kan, zeker ook om in te passen in het programma, bijvoorbeeld voor jeugdactiviteiten als nestkastjes of insectenblokken maken.
3. **Webauteurs:** 2 vrijwilligers die structureel de website mee willen gaan onderhouden en hierbij de MNV werkgroepen kunnen ondersteunen om hun webpagina's te maken.

Wil je helpen? Graag! Bel dan even naar de voorzitter!

Het MNV-bestuur

**FOTO
JAC BEEKERS**

reclame / industrie

architectuur

bedrijfsreportages

productfotografie

www.fotojacbeekers.nl tel.0162-684276 studio Cycloamstr. 1

Partyservice op Keurslager niveau

M.de Wijs & A.Sips
tel 0162 682696
fax 0162 686853

ADELSTRAAT 28
4921 BR MADE
TEL. 0162 - 682691

Ad van der Westen

UW DAGELIJKS BIOLOGISCH BROOD

**Bij de wandel-
specialist van
Nederland...**

...vindt u alle
topmerken op
het gebied van
wandelschoenen,
-kleding en -accessoires
onder één dak!

THE WORLD OF WALKING

BY DIRVEN

Nieuwstraat 14, 4921 CX Made, tel. 0162 – 68 26 31

www.worldofwalking.nl

Diepstraten Botenverhuur

Huur zelf een boot en
ontdek de Biesbosch,
tevens een fijne dag recreatie.

A.A.H. v.d. Diepstraten
Biesboschweg 6
4924 BB Drimmelen (N.Br.)

Tel. 0162 - 682385

Bijzondere kreeftenvangsten in de Binnenvolder

Op 24 mei 2009 deed de Werkgroep HyBie een leuke kreeftenvangst in de Binnenvolder van Terheijden tijdens inventarisatiewerkzaamheden voor Staatsbosbeheer.

Met het grote RAVON schepnet werd een volwassen Rode Amerikaanse Rivierkreeft gevangen in een van de brede vaarten die door het natuurgebied loopt en in een amphibiefuik zat een jong beest.

Rode Amerikaanse Rivierkreeft (Procambarus clarkii)

Foto: Ger Luijten

Op Wikipedia staat nog vermeld dat de verspreiding in Nederland beperkt is tot Noord- en Zuid-Holland, maar die informatie kan oud zijn. Zie het Wikipedia artikel op: http://nl.wikipedia.org/wiki/Rode_rivierkreeft. Deze kreeft kan grote afstanden over land afleggen en kan zich daarom ook snel verspreiden.

Deze kreeftensoort wordt het meest voor consumptie verkocht en komt van oorsprong uit het zuidoosten van de VS en Mexico.

Ze komen ook mee met ballastwater in de kiel van zeeschepen en zijn daardoor bijna wereldwijd verspreid. Het zijn dragers van de kreeftenpest, een schimmel die de inheemse rivierkreeft bijna uitroeit!

Kleur van de scharen

Alle knobbels op de scharen zijn rood en hebben geen witte stippen, wat het verschil is tussen de Rode en Gestreepte Am. Rivierkreeft. Foto: Ger Luijten

Verspreidingsonderzoek exoten: er zijn al 7 importkreeften!

Op de website van Naturalis staat info over kreeften determineren op:

<http://www.naturalis.nl/naturalis.nl/naturalis.nl/i001786.html>

- 1) de kreeftenzoekkaart (determinatietabel op 1 A4);
- 2) de Proeftabel Kreeften (uitgebreide determinatietabel);
- 3) twee nieuwsbrieven van mei en november 2008 over deze exoten.

Jonge Rode Amerikaanse Rivierkreeft in veldaquarium.

Foto: Ger Luijten

DE AUTOGLASSPECIALIST

FOCWA AUTORUITHERSTELBEDRIJF

Driesen Autoglasservice Terheijden

Bredaseweg 33
4844 CK Terheijden

Tel. 076-593 11 16

We bouwen voor 't leven

DURA VERMEER

Dura Vermeer Bouw Heyma BV

Stadionweg 55

3077 AS Rotterdam

T (010) 292 15 80

www.duravermeer.nl

Stationsweg 55, 3077 AS Rotterdam, tel. 010 – 292 15 80

www.duravermeer.nl

Optiek

Centrum Made

Marktstraat 35 - Made
Telefoon 0162 - 682486

- ★ Monturen
- ★ Oogmeting (O.V.)
- ★ Contactlenzen (ANVC)
- ★ Zonnebrillen
- ★ Batterijen voor gehoorapparaten

daniels stokvis
makelaardij b.v.

Wij begeleiden u graag bij:

- aankoop
- verkoop
- nieuwbouw
- bouwgrond
- taxaties
- hypotheken

Het actuele aanbod met foto's !?

www.danielsstokvis.nl

Crullaan 1, 4921 VH Made
tel. 0162 - 67 33 33

Madese NatuurVrienden

-> *Weblinks voor het verkennen van de Natuur* <-

MNV website: www.MadeseNatuurVrienden.nl

Brabants Landschap: www.brabantslandschap.nl

Nationaal Park De Biesbosch: www.biesbosch.org

Biesboschinformatie: www.biesbosch.nu

Biesboschmuseum: www.biesboschmuseum.nl

Staatsbosbeheer: www.staatsbosbeheer.nl

Nationale Parken: www.nationaalpark.nl

Natuurmonumenten: www.natuurmonumenten.nl

Instituut Voor Natuureducatie: www.ivn.nl

Vereniging voor Veldbiologie: www.knnv.nl

BMF: www.BrabantseMilieuFederatie.nl

Vogelwerkgroep: www.West-BrabantseVWG.nl

Bio-diversiteit: www.nederlandsesoorten.nl

Bijzondere waarnemingen: www.waarneming.nl

Telgegevens inventarisaties: www.telmee.nl

Startpagina: <http://natuur.startpagina.nl>

Boomportret - de Wilg (Salix)

Historie

Wilgen komen al sinds het verdwijnen van het landijs in de Lage Landen voor. Vooral in de vochtigste delen van rivieroeverwallen moet de wilg een belangrijk aandeel in het zachthoutoobos hebben gehad. Als we kijken naar de huidige verspreiding dan is dit waarschijnlijk schietwilg geweest.

Weetje: op dit moment bedraagt het totale oppervlak aan oobos 2.500 ha. Dat is minder dan 1% van het totale bosareaal. Van die 2.500 ha ligt 2.000 ha in het zoetwatergetijdegebied van West-Nederland, waarvan een belangrijk deel in de Biesbosch!

In de prehistorie werd wilgenhout veelvuldig gebruikt voor vlechtwerk, bijvoorbeeld voor de vlechtwerkwanden van huizen in de ijzertijd.

Het Latijnse 'vimen' en het Oud-Nederlandse 'wissen' en 'wijmen' (aangeplant wilgenhakhout, ook wel griend genoemd) vinden we terug in de wetenschappelijke naam van de katwilg, *Salix viminalis*.

De katwilg is de meest gebruikte van alle wilgen voor vlechtwerk. Allerlei soorten korven en manden werden hiervan gevlochten.

Het hout van boomvormige wilgen was klompenhout bij uitstek en werd eveneens gebruikt voor het vervaardigen van landbouwgereedschap.

Dunne, lange takken waren geknipt als bonenstaak. Van weer wat dikkere takken kon je hoepels of hoepen maken om de duigen van de ton bij elkaar te houden.

Van de dikkere takken maakte men stoelpoten, stelen voor schoppen, hooivorken, zeisen enz. of men plaatste ze naast elkaar als omheining, hekwerk of 'betuining'.

'Tuin' betekent trouwens ook oorspronkelijk een vlechtwerk van (wilgen)takken om een domein af te perken. Hiervan zijn ons woord 'tuin', maar ook het Engelse woord 'town' afgeleid: één verzameling huizen ingesloten door een heg, later muur (bron: Tijs Caspers, Brabants Landschap 159, zomer 2008, p.12).

De belangrijkste toepassing van wilgentenen was die van rijshout, waartoe het op bossen werd gebonden. 'Rijs' betekent 'dunne tak' en dat woord vinden we terug in plaatsnamen als Rijswijk, Rijsoord en Rijswaard.

Miljoenen bossen rijshout zijn gebruikt bij de aanleg en instandhouding van dijken en kribben. Met samengebonden rijshout en versterkt met dikkere wilgentakken werden zinkstukken gemaakt, een soort reusachtige vlechtmatten.

Vervolgens werden de zinkstukken volgestort met keien en daardoor zo verzwaard dat ze konden worden afgezonken om als fundering voor een dijk te dienen, waarop dan de (klei)grond voor het dijklichaam werd gestort. Tussen de keien zoekt het kwelwater zich een weg.

Het middeleeuwse kasteel van Dussen bewijst dat zolang het wilgenhout onder water blijft en dus niet aan de 'grens van wind en water' wordt blootgesteld, dat het wilgenhout vele eeuwen lang in perfecte staat blijft als fundering voor dijken en gebouwen.

Nieuwe zinkstukken bij de aanleg van waterwerken in de Noordwaard bij Werkendam met een werkbootje en de typische platte dekschuit, waarop wilgentakken en rijshout worden aangevoerd. Foto: Ankie Stoop, 15 juni 2008

Medicinaal gebruik

De schors van enkele soorten, zoals Amandelwilg en Schietwilg, bevatten salicine, dat lang geleden werd gebruikt als pijnstiller voornamelijk tegen hoofdpijn en reuma, omdat het bloedverdünnend is. Het van salicine afgeleide salicylzuur is ook bekend als het werkend middel van het 'aspirientje'.

Er werd daarvoor op de wilgebast gekauwd of er werd een drank van getrokken. As van wilgenschors vermengd met azijn doet wratten afvallen en bestrijdt eksterogen.

Salicine wordt ook gebruikt als looistof, voor het looien van leer.

Volgens het bijgeloof zou de wilg een sterke magische lading hebben. Bij de Germanen was de boom een symbool van de dood. Heksen zouden in de kruinen van de wilgen rusten. Vroeger maakte men daarom fluitjes uit wilgenhout om heksen en duivels te verjagen.

Een gebruik bij voodoo-praktijken is een knoop leggen in een wilgentak. Daarmee zou men op afstand iemand anders in het nauw kunnen drijven.

De wilgenfamilie of Salicaceae

De wilgen behoren samen met de populieren tot de wilgenfamilie of Salicaceae. Wilgen zijn tweehuizig, waarbij de mannelijke en vrouwelijke exemplaren dus afzonderlijke bomen zijn.

De bladeren staan in principe verspreid. De tanding van de bladrand varieert per soort. Op de overgang van bladschijf naar bladsteel zitten soms kliertjes, die tot kleine bladachtige structuren kunnen uitgroeien.

De bloemen staan dicht opeen in bloeiwijzen die katjes worden genoemd. Ze zijn naakt en hebben geen kelk of kroon, maar wel honingklieren en een schutblad. De wilgenkatjes zitten of staan, dit in tegenstelling tot populieren die hangende katjes hebben.

Aan een boom groeien enorme hoeveelheden zaadjes. Dat is ook wel nodig, want er gaan heel veel zaadjes verloren, omdat ze slechts heel kort kiemkrachtig zijn en door hun vliezige aard snel verteren.

Het lijkt er dus op dat het poten van wilgenstaken een hele belangrijke manier is van het vermeerderen van wilgen.

Wilgensoorten

Er zijn honderden soorten wilgen. In Nederland en Vlaanderen worden echter 9 soorten inheemse wilgen onderscheiden en 2 ondersoorten:

Nederlandse naam	Latijnse naam	Synoniem	In Biesbosch aanwezig	Rode of grauwe soort*
Schietwilg	Salix alba	witte wilg	x	rood
Kraakwilg	Salix fragilis var.fragilis		x	rood
Geoorde wilg	Salix aurita			
Grauwe en Rossige wilg (2 ondersoorten van 1 soort)	Salix cinerea subsp.cinerea Salix cinerea subsp.oleifolia			
Boswilg	Salix caprea	waterwilg		
Kruipwilg	Salix repens subsp.repens en subsp.dunensis			
Bittere wilg	Salix purpurea		x	
Katwilg	Salix viminalis	katgrauw	x	grauw
Amandelwilg	Salix triandra			
Laurierwilg	Salix pentandra			

De laurierwilg bevindt zich hier aan de rand van zijn natuurlijke verspreidingsgebied en komt waarschijnlijk alleen in Noord-Nederland oorspronkelijk voor.

Twee soorten, de amandelwilg en de katwilg, zijn al zolang in gebruik voor de mandenmakerij, dat we niet meer exact weten of en waar ze in het wild voor kwamen.

Daarnaast zijn er 3 algemene kruisingen die spontaan optreden en algemeen voorkomen: Schietwilg x Kraakwilg, Geoorde wilg x Grauwe wilg en Grauwe wilg x Boswilg.

Veel wilgensoorten kruisen en zijn ook verwilderd, waardoor het determineren van de bastaardsoorten uitermate moeilijk is. Hier zou eens een goede DNA studie aan moeten worden gewijd.

Ook in de Biesbosch komen veel soorten en kruisingen voor zo vertelde boswachter Dirk Fey uit eigen ervaring. De oude vriendwerkers spraken er vaak van rooie, groene en grauwe wilg al naar gelang de kleur van de takken en de houtkwaliteit die daaraan toe werd gedicht.

In de Biesbosch Veldgids staan ook nog drie namen van wilgensoorten (cultuur- of import) die in de Biesbosch voor zouden komen: Lichte schietwilg (*S. vitellina*; Rood), Tweebast (*S. amygdalina*; Grauw), Duitse dot (*S. dasyclados*) een ook een drietal in het latijn onbenoemde soorten, de Schmidstam 65 (kweeksoort), Zwarte driebast en Groene daggelder.

De inheemse wilgen zijn vooral struiken. De amandelwilg, laurierwilg en boswilg kunnen zowel tot een struik als een bom uitgroeien. De meest uitgesproken boomvormige wilgen zijn de schietwilg en de kraakwilg en hun kruisingen.

De vorming van een knotwilg

Een knotwilg is geen natuurlijke boom, dus geen aparte soort. Wanneer namelijk de top uit een (schiet)wilg wordt gezaagd, ontstaat een knotwilg.

Wanneer men eenmaal begonnen is een boom te knotten, dan moet dat - in het belang van de boom - worden voortgezet. Knotten is de betreffende boom eens in de zoveel jaar van zijn kruin ontdoen, waarna deze weer uitloopt.

Knotwilgen stofferen het landschap op aangename wijze (een mooie uitdrukking van Thijs Caspers die ik hier wil gebruiken). In het landschap tref je ze alleen (solitair) aan of in rijen. Daarnaast als vriend.

Vooraf die oude knotwilgen zijn nu in de Biesbosch met hun vele holtes de broedplaats voor veel vogels, maar ook voor de grootste en zeldzaamste wesp van Europa, de hoornaar (*Vespa crabro*), die in de Biesbosch een nieuw thuis heeft gevonden er er zeer talrijk is.

De griendcultuur

Op gronden die voor andere vormen van landgebruik ongeschikt waren, staan ze bijeen in blokvormige eenheden: de wilgenakkers of grienden. Je kunt hier beter van 'stoelen' en 'stoven' spreken, omdat de wilgen er werden afgezet op hoogte van een stoel, danwel een stoof (10 cm boven de grond). In de Biesbosch ook op heuphoogte door hoger water. De wilg kende van oudsher dus heel wat gebruiksmogelijkheden en vandaar dat hij werd gecultiveerd, waardoor de griendcultuur ontstond. Uit archeologische opgravingen blijkt de griendcultuur ten minste al vanaf circa 300 v Chr. voor te komen.

Het ontstaansproces voltrok zich in de Biesbosch als volgt: door aanslibben kwamen modderplaten boven. Werden de modderbanken te hoog dan werd er riet uitgepoot. Werd vervolgens het rietgors te hoog dan werd er wilgenhout ingeteeld. Werden de griendgronden te hoog of waren de grienden versleten dan ging men over tot inpoldering.

Het proces werd wat het tempo betreft in hoge mate door de natuur zelf bepaald, al naar gelang de omstandigheden. De mens hielp, door allerlei cultuurmaatregelen de natuur een handje mee, want in vrijwel elk stadium was voor hem reeds voordeel te behalen. De jaren 1880-1920 worden door sommigen aangemerkt als de bloeiperiode van de griend- en rietcultuur.

Waarom aanplant van verschillende soorten?

De marktvrage bepaalde sterk wat er werd ingeplant of 'ingeteuld' aan nieuwe wilgenstaken (oftewel wilgenstekken of teulpinnen).

Het aantal soorten van een kleur wilg en de verhouding in aanplant binnen een griendperceel tussen rooie, groene en grauwe wilgensoorten kon dus nogal uiteenlopen in de grienden.

Samen met de verschillen in leeftijdsopbouw van de verschillende griendpercelen ontstaat zo een gevarieerd en gezond cultuurlandschap, waar plagen van b.v. wilgenhaantjes niet veel kans krijgen.

Meer weten over grienden, griendhout, griendwerkers en de moderne wilgenkwekerij? Kijk eens op www.griendhout.nl

Ankie Stoop

Bestuurlijke informatie

Madese NatuurVrienden

website: www.MadeseNatuurVrienden.nl

email: mnv@MadeseNatuurVrienden.nl

Voorzitter, Parkbeheerder en Biesbosch	Arjen Stoop Adriaan Aertszoonstraat 6 4931 RZ Geertruidenberg stoop@ankieenarjen.demon.nl	0162-517965
Secretaresse, Programma en Natuureducatie	Ankie Stoop-Siemons Adriaan Aertszoonstraat 6 4931 RZ Geertruidenberg stoop@ankieenarjen.demon.nl	0162-517965
Penningmeester	Wim Bijleveld Antwerpsestraat 55 4921 DD Made wjcbijleveld@hotmail.com	0162-686691
Hoofdredacteur Gidsencoördinator MNV/Gidsengroep en vertegenwoordiger in NP/Werkgroep V&E	Ger Luijten Vuchtschootseweg 20 4838 GJ Breda mnv@MadeseNatuurVrienden.nl	076-8880552
Adviseur Ruimtelijke Ordening en Milieu	Ilse Nelisse - Rovers Prinsenvolderstraat 43 4921 KT Made ilserovers@zonnet.nl	0162-681403

Stichting Liniehof

Parkgebouw Liniehof	Kievitsstraat 3, 4921 VV Made Telefonisch alleen bij gebruik.	06-50942814
Coördinator Parkgebouw	Martien Boelaars Haasdijk 39, 4921 CK Made inemart@casema.nl	0162-683570

